

УДК 37.01/09

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.85.40>

Стародубцева К. В.

СЕРТИФІКАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ УПРОВАДЖЕННЯ

У статті висвітлено сутність поняття “сертифікація” як нової процедури зовнішнього незалежного оцінювання професійної діяльності педагогічного працівника. Зазначено, що в період реформування сучасної освіти вагомим значення набуває пошук талановитих педагогів та їх мотивація до постійного професійного розвитку. Інструментом такого пошуку є саме сертифікація. Проаналізовано процес змін у період пілотування сертифікації у формі організації та проведення трьох етапів: зовнішнього оцінювання професійних компетентностей педагогічного працівника, що здійснюється шляхом незалежного тестування, самооцінювання та вивчення практичного досвіду роботи. Зауважено, що учасниками пілотного проекту сертифікації педагогічних працівників були вчителі початкових класів. Зазначено, що участь у сертифікації – це залучення до безпечного освітнього середовища для оцінки професійних компетентностей педагога, зокрема вчителя початкової ланки освіти, оскільки за законодавством ця процедура є добровільною. Аргументовано, що в межах дослідження процедура сертифікації розглядається як засіб професійного розвитку вчителів початкових класів. Висвітлено деякі вимоги проведення сертифікації.

Проаналізовано результати впровадження зазначеної процедури за останні три роки в регіональному контексті. У роботі висвітлено динаміку участі педагогічних працівників у сертифікації в період із 2019 по 2021 рік. Водночас проведено опитування цільових груп, а саме учасників та експертів сертифікації. Звернено увагу на важливість створення потужних експертних спільнот, а також на те, що брати участь у сертифікації повинні вчителі незалежно від їхнього кваліфікаційного рівня.

На основі дослідження порушеної проблеми визначено перспективу подальших наукових розвідок, що полягає у визначенні педагогічних умов, які сприятимуть успішному проходженню вчителем усіх етапів сертифікації як засобу професійного розвитку вчителя початкових класів.

Ключові слова: сертифікація, сертифікація педагогічних працівників, зовнішнє оцінювання, професійний розвиток, професійні компетентності.

Актуальність проблеми зумовлена постійним підвищенням вимог до професійної діяльності вчителів, основним завданням яких є формування особистості школярів, вмотивування їх на подальшу навчальну діяльність. Отже, одним із головних напрямів діяльності будь-якого вчителя, зокрема вчителя початкових класів, є постійний професійний розвиток, удосконалення професійних компетентностей та самоосвіта.

Удосконалення професійної діяльності вчителя, зокрема й учителя початкових класів, є одним зі складників реформування української освіти в контексті Концепції Нової української школи (2016 року), Державного стандарту початкової загальної освіти (2018 року), Професійного стандарту вчителя початкових класів (2020 року).

Тривалий час системою заходів комплексного оцінювання педагогічної діяльності та професійних компетентностей учителя була атестація. Ця процедура на сьогодні дієва, усталена й загальновідома, вона затверджена в Положенні про атестацію (2010 року) [8]. Натомість є проблема суб’єктивного підходу та адміністративного впливу керівництва закладу на рішення атестаційної комісії. Постала необхідність замінити атестацію незалежним оцінюванням професійних компетентностей учителя, і такою процедурою стала сертифікація, що затверджено відповідним Положенням про сертифікацію (2018 року) [9]. Зауважимо, що процедура сертифікації педагогічних працівників досить нова для України, у науковій літературі вона висвітлена не досить.

Зауважимо, що науковці, які порушують проблеми професійного розвитку вчителів (зокрема, В. Кремень, Л. Марусіна, О. Муращенко, Н. Ничкало, М. Пахомова, Н. Тягло, М. Шеян та інші), здебільшого переймаються проблемами післядипломної освіти, самоосвіти, рефлексії вчителів-практиків.

У педагогічній літературі деякі аспекти неперервної освіти педагога в системі післядипломної освіти розглядають такі дослідники, як О. Аніщенко, Л. Герганов, Л. Єршова, В. Лазарєв, В. Мадзігон, В. Орлов, В. Радкевич, Г. Романова та інші. Питання безперервної освіти та підвищення кваліфікації вчителів початкових класів досліджували Н. Бежанова, Т. Водолазська, В. Примакова та інші автори.

Наукові пошуки, присвячені системі оцінювання професійної діяльності вчителя та моніторингу діяльності, здійснювали О. Андрющенко, О. Зарудня, А. Смолюк, Т. Сорочан та інші фахівці. Варто зазначити, що аналіз наукового фонду дав змогу констатувати, що сьогодні проблема сертифікації вчителів, на жаль, не знайшла належного висвітлення в педагогічній науковій літературі.

Мета статті – висвітлити сутність поняття “сертифікація”, проаналізувати результати сертифікації, що здійснювалася в останні три роки в Одеській області, та окреслити перспективи зазначених пошуків.

Сертифікація педагогічних працівників – це нова процедура в українській освітній системі, яка має допомогти виявити талановитих педагогів, мотивувати їх до постійного професійного розвитку й самовдосконалення.

У статті 51 Закону України “Про освіту” зазначено, що сертифікація педагогічних працівників – це зовнішнє оцінювання професійних компетентностей педагогічного працівника (у тому числі з педагогіки та психології, практичних умінь застосування сучасних методів і технологій навчання), що здійснюється шляхом незалежного тестування, самооцінювання та вивчення практичного досвіду роботи [5].

Мета сертифікації окреслена у статті 49 Закону України “Про повну загальну середню освіту”: це виявлення та заохочення педагогічних працівників із високим рівнем педагогічної майстерності, які володіють методиками компетентнісного навчання й новими освітніми технологіями та сприяють їх поширенню [6].

На нашу думку, сертифікація вчителя – це підвищення якості його професійної діяльності, що відбувається через зовнішнє оцінювання, самооцінювання та демонстрацію практичного досвіду роботи незалежним експертам.

Проаналізуємо стан проведення пілотування сертифікації в Україні за 2019–2021 роки, організованого Міністерством освіти і науки України. Етап незалежного тестування фахових знань і вмінь проводився Українським центром оцінювання якості освіти та його регіональними центрами. Етапи самооцінювання та вивчення практичного досвіду роботи учасників проводилися Державною службою якості освіти України та її територіальними органами. Успішне завершення попереднього етапу давало вчителю право брати участь у наступному етапі. Варто сказати про можливість освітян відмовитися від участі на будь-якому етапі без жодних адміністративних наслідків. Результатом трьох етапів стало отримання сертифіката, який є чинним упродовж трьох років, а його чинність можна перевірити на порталі Єдиної державної електронної бази з питань освіти в рубриці “Реєстр сертифікатів педагогічних працівників”. Учасниками сертифікації стали лише вчителі початкових класів. Основні вимоги до учасника – наявність стажу педагогічної роботи не менше двох років та добровільна реєстрація.

Розглянемо динаміку участі педагогічних працівників у сертифікації за три роки пілотного проєкту в Україні загалом і на Одещині зокрема (див. таблиці 1 та 2).

Таблиця 1

Динаміка участі вчителів початкових класів у пілотному проєкті сертифікації з 2019 по 2021 рік

	Максимально можлива кількість учасників				Кількість зареєстрованих учасників				Успішно пройшли сертифікацію			
	2019	2020	2021	2019–2021	2019	2020	2021	2019–2021	2019	2020	2021	2019–2021
В Україні	1000	2000	2000	5000	857	1591	1722	4170	705	902	1025	2632
В Одеській області*	61	124	125	311	53	61	107	221	42	30	41	113

* максимальна кількість учасників відповідно до квоти на регіон. Гранична чисельність регіональних квот щороку визначалася наказами Міністерства освіти і науки України [1]

Аналіз даних таблиці 1 показує, що порівняно з 2019 роком у 2020 році гранична кількість учасників збільшилася на 1000 осіб. Упродовж 2020 та 2021 років максимальна кількість учасників становила 2000 учителів початкових класів України. Після завершення пілотного проєкту сертифікації педагогічних працівників у 2022 році збільшено максимальну кількість учасників до 2500, що пропорційно збільшило граничну кількість учасників у кожному регіоні України. Для Одеської області у 2022 році квота Міністерства освіти і науки України становить 157 учасників, при цьому вона враховується лише на основному етапі реєстрації в Одеському регіональному центрі оцінювання якості освіти, тому кількість учасників від області може змінитися [1].

Зазначимо, що загальна кількість учителів початкових класів України, які впродовж трьох років узяли участь у проєкті, становить 4170 осіб, серед них успішно завершили процедуру сертифікації 2632 особи (63% зареєстрованих в Україні). В Одеській області за цей період був зареєстрований 221 учасник, з них сертифікати отримали 113 учителів (51% від зареєстрованих в Одеській області).

Таблиця 2

Розподіл сертифікованих учителів у 2021 році

	Працюють у місцевості		Кваліфікаційна категорія				Педагогічне звання		
	міській	сільській	спеціаліст	друга	перша	вища	учитель-методист	старший вчитель	немає
Україна	74%	26%	12%	19%	24%	45%	10%	19%	71%
Одеська область	61%	39%	10%	17%	29%	44%	24%	15%	61%

Аналіз даних таблиці 2 показує, що більшість учасників проживають у міській місцевості. Значна частина фахівців, які мають першу та вищу кваліфікаційну категорію, продовжують працювати над власним

професійним зростанням та, як наслідок, отримують сертифікат, що зазначає якість їхньої педагогічної діяльності. Молоді фахівці, які нещодавно почали працювати вчителями початкових класів, також демонструють високий рівень професійної майстерності.

Варто наголосити на тому, що кожного року в пілотному проєкті відбувалися певні зміни у формі організації та проведення кожного з етапів із метою їх покращення й оптимізації.

На організацію вивчення практичного досвіду роботи учасників (III етап) суттєво вплинули карантинні обмеження, розпочаті у 2020 році та продовжені у 2021 році. Учитель та експерти стали взаємодіяти дистанційно, у межах технічних можливостей кожного. Проте застосування сучасних технологій, а саме використання безперервної конференції ZOOM, дало можливість експертам спостерігати за навчальними заняттями, за освітнім середовищем у режимі онлайн, переглядати відеоматеріали або слухати самопрезентацію учасника, проводити інтерв'ю з учителем.

Одним із методів отримання інформації про діяльність учителя було анкетування, для якого у 2021 році вперше застосовано інформаційну систему EvaluEd, що допомогло оптимізувати час на отримання необхідної інформації та обрахунок отриманих даних [1].

Вважаємо, що для педагогічного працівника участь у сертифікації – це залучення до сприятливого безпечного середовища для оцінки власних професійних компетентностей незалежними експертами. Безпечне освітнє середовище – це стан освітнього середовища, у якому наявні безпечні умови навчання та праці, комфортна міжособистісна взаємодія, що сприяє емоційному благополуччю учнів, педагогів і батьків; відсутні будь-які прояви насильства та є достатні ресурси для запобігання їм, а також дотримано права й норми фізичної, психологічної, інформаційної та соціальної безпеки кожного учасника освітнього процесу [10].

Варто висвітлити деякі вимоги до проведення сертифікації.

По-перше, участь у сертифікації є добровільною, учитель може відмовитися від проходження на кожному етапі. Серед учителів Одеської області є відсоток учасників, які скористалися цим правом. Причинами відмови стали приємні зміни в сімейному стані, кар'єрне зростання до керівника закладу освіти або заступника керівника, погіршення здоров'я (на жаль, деякі учителі не змогли пройти перший чи останній етапи за станом здоров'я). Важливо зазначити, що наслідки неуспішного проходження не впливають на результати атестації та не мають адміністративного впливу. Навпаки, учитель може проаналізувати свою діяльність і спроектувати індивідуальну траєкторію професійного розвитку, щоб покращити свою роботу, та за бажанням може взяти повторну участь через рік. Такі випадки непоодинокі. При цьому, на нашу думку, керівництву закладу освіти та педагогічному колективу важливо уникати ситуацій, які створюють дискомфорт для вчителя, який не склав незалежне тестування або після вивчення практичного досвіду роботи учасників сертифікації не набрав достатню кількість балів. У такій ситуації доцільно підтримати колегу, мотивувати його на подальший саморозвиток.

По-друге, участь у сертифікації – це стимул до професійного саморозвитку, професійного вдосконалення, розуміння своїх сильних і слабких сторін, пошук внутрішніх ресурсів та зовнішніх резервів.

По-третє, у законодавстві закріплене матеріальне заохочення педагогічних працівників у разі успішного проходження сертифікації: учитель упродовж трьох наступних років отримує додаткову надбавку в розмірі 20% до посадового окладу. У цей час він може також писати заяву на підвищення кваліфікаційного рівня під час чергової чи позачергової атестації або на підтвердження наявної вищої кваліфікаційної категорії.

За словами голови Державної служби якості освіти України Р. Гурака, такий інструмент забезпечення якості освіти, як сертифікація, зможе запрацювати на повну силу тільки тоді, коли в нашій країні виникнуть потужні експертні педагогічні спільноти. У таку спільноту входить експертна команда Одеської області у складі 70 осіб, які пройшли відповідне навчання для експертного оцінювання професійних компетентностей. Зазначене навчання було організоване департаментом акредитації та моніторингу Державної служби якості освіти України та проведене регіональними управліннями, зокрема й в Одеській області. Експертами стали вчителі, які успішно пройшли сертифікацію у 2019 та 2020 роках, досвідчені вчителі початкових класів, заступники керівників, керівники закладів освіти, консультанти та директори центрів професійного розвитку педагогічних працівників, науковці [1].

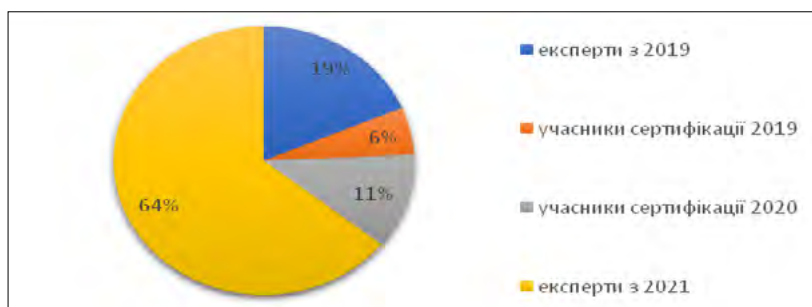

Рис. 1. Експерти сертифікації в Одеській області у 2021 році

Упродовж 7 тижнів, з вересня по листопад 2021 року, експерти Одеської області вивчали досвід роботи 73 учасників сертифікації з різних регіонів України. Експертні групи спостерігали за навчальними заняттями, аналізували самопрезентацію вчителя, вивчали анкети керівника закладу та голови методичного об'єднання, проводили інтерв'ю з учасником і склали експертний висновок за 15 професійними компетентностями, що вказані у Професійному стандарті вчителя початкових класів. Варто зазначити, що експерти переймалися перебігом останнього етапу не менше, ніж учасники, та усвідомлено поставилися до своєї роботи. За відгуками учасників, позитивне налаштування експертів, їхня посмішка, спокійний голос, доброзичливість сприяли зняттю тривожності, додавали впевненості у власних силах.

В онлайн-опитуванні експертів після завершення сертифікації 2021 року взяли участь 58 респондентів. Експерти зазначили, що відчували велику відповідальність під час оцінювання досвіду роботи учасників сертифікації. Найскладнішим для 42,9% опитаних виявилось безпосереднє спостереження за навчальними заняттями. Більшість зазначає, що оцінювання професійних компетентностей відбувалося за зрозумілими критеріями і показниками, які вони заносили в експертний висновок.

На питання “Що Ви отримали після завершення вивчення практичного досвіду роботи учасників сертифікації?” найбільше відповідей про збагачення власного досвіду через отримання практичних кейсів для саморозвитку, можливість саморефлексії, самоаналізу своєї діяльності як учителя. Експерти зазначили, що сертифікація – майданчик для забезпечення незалежної оцінки професійних компетентностей учителів.

У процесі аналізу динаміки участі педагогічних працівників ми звернули увагу на те, що вчителі Одеської області не вибирають квоту, надану Міністерством освіти і науки України, проте ті учасники, хто отримав сертифікат, рекомендують брати участь у сертифікації та власним прикладом демонструють можливість якісного її завершення.

Онлайн-опитування 101 вчителя початкових класів, які успішно завершили сертифікацію, складалося з трьох запитань. Проаналізуємо деякі відповіді.

На запитання “Які, на Вашу думку, причини низького відсотка участі вчителів Одеської області в сертифікації?” отримано такі відповіді: учителі не мають мотивації до участі, мають побоювання, не впевнені у власних силах, недосконало вивчили питання про сертифікацію.

Відповіді, отримані на запитання анкети “Що мотивувало Вас до участі в сертифікації?”, свідчать про те, що більшість (65,2%) вирішила спробувати власні сили; 14% учителів вирішили випробувати саму процедуру сертифікації, щоб зрозуміти, чим вона відрізняється від традиційної та звичної атестації, чи справді сертифікація є незалежною і неупередженою; 20,8% опитаних хотіли підвищити рівень кваліфікації шляхом сертифікації.

Відповіді респондентів на запитання “Що допомогло Вам успішно пройти всі етапи сертифікації?” практично не відрізнялися: учасники назвали інформаційний супровід, онлайн-заходи, що організовані управлінням Державної служби якості освіти в Одеській області, підтримку адміністрації, обмін досвідом із колегами. Освітяни порівнюють власний емоційний стан після отримання сертифіката з перемогою у спортивному змаганні.

На нашу думку, сертифікація не тільки створює нові можливості для вчителів, а й суттєво впливає на якість освітньої діяльності. Брати участь у сертифікації доцільно вчителям незалежно від їхнього кваліфікаційного рівня, тому що кожен набуде в цьому процесі щось своє. Для освітян, які нещодавно прийшли у професію, це стане поштовхом для нових звершень, способом поглиблення професійних компетентностей. Освітян, які мають певний педагогічний досвід, проте не брали участь у таких проєктах, проходження шляху сертифікації надихне на нові ідеї, надасть нові враження, корисні знайомства. Сертифікація – це сприятлива нагода для ревізії власних напрацювань, вона може стати ресурсом та опорою у відкритті нових професійних горизонтів.

Висновки. Таким чином, сертифікація надає стимули для потужного саморозвитку вчителя, адже професійний розвиток педагога розпочинається з усвідомлення власної фахової компетентності. А для цього професіоналізм учителя має бути оцінений якомога об'єктивніше.

Після завершення трирічного пілотного проєкту процедури зовнішнього оцінювання професійної діяльності вчителів початкової ланки освіти в Україні працюють 2632 сертифіковані вчителі. Отже, пілотний проєкт із сертифікації можна визнати успішним.

Перспективу подальшого дослідження вбачаємо у визначенні педагогічних умов, які сприятимуть успішному проходженню вчителем етапів сертифікації.

Використана література:

1. Сертифікація. Державна служба якості освіти України : офіційний сайт. URL: <https://sqe.gov.ua/diyalnist/sertifikaciya/> (дата звернення: 11.02.2022).
2. Звіт про проведення незалежного тестування фахових знань і умінь учителів початкових класів під час сертифікації педагогічних працівників у 2019 році / Український центр оцінювання якості освіти. Київ, 2019. 26 с. URL: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2020/12/Zvit_2019.pdf (дата звернення: 11.01.2022).
3. Звіт про проведення тестування фахових знань і умінь учителів початкових класів під час сертифікації педагогічних працівників у 2020 році / Український центр оцінювання якості освіти. Київ, 2020. 40 с. URL: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2020/12/NT_2020-Zvit.pdf (дата звернення: 11.01.2022).

4. Підсумки сертифікації: пілотний проєкт отримує 12 балів. *Освіта України*. 2021. № 50. URL: <https://sqe.gov.ua/pidsumki-sertifikatsii-pilotnyi-proie/> (дата звернення: 11.02.2022).
5. Про освіту : Закон України від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII / Верховна Рада України. *Голос України*. 2017. № 178–179. С. 10–22.
6. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16 січня 2020 р. № 463-IX (у редакції від 24 листопада 2021 р.) / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 11.02.2022).
7. Про затвердження професійного стандарту за професіями “Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти”, “Вчитель закладу загальної середньої освіти”, “Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)” : Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільськогосподарського господарства України від 23 грудня 2020 р. № 2736 / Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільськогосподарського господарства України. URL: <https://www.me.gov.ua/Files/GetFile?lang=uk-UA&fileId=22daac6a-f0db-4de0-8d49-47aa6b2ecb99> (дата звернення: 01.02.2022).
8. Про затвердження Типового положення про атестацію педагогічних працівників : Наказ Міністерства освіти і науки України від 6 жовтня 2010 р. № 930 / Міністерство освіти і науки України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1255-10#Text> (дата звернення: 01.02.2022).
9. Про затвердження Положення про сертифікацію педагогічних працівників : Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2018 р. № 1190 / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1190-2018-п#Text> (дата звернення: 01.02.2022).
10. Кодекс безпечного освітнього середовища : методичний посібник / за заг. ред. Т. Цюман. Київ, 2018. 56 с. URL: https://childfund.org.ua/Uploads/Files/books_pdf/KBOS_book.pdf (дата звернення: 01.02.2022).

References:

1. State Service for the Quality of Education of Ukraine (2021). Sertyfikatsiia [Certification]. *Derzhavna sluzhba yakosti osvity Ukrainy: ofitsiyni sait*. Retrieved from: <https://sqe.gov.ua/diyalnist/sertifikatsiya/> [in Ukrainian].
2. Ukrainian Center for Educational Quality Assessment (2019). *Zvit pro provedennia nezalezhnogo testuvannia fakhovykh znan i umin uchyteliv pochatkovykh klasiv pid chas sertyfikatsii pedahohichnykh pratsivnykiv u 2019 rotsi [Report on conducting independent testing of professional knowledge and skills of primary school teachers during the certification of teachers in 2019]*. Kyiv, 26 p. Retrieved from: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2020/12/Zvit_2019.pdf [in Ukrainian].
3. Ukrainian Center for Educational Quality Assessment (2020). *Zvit pro provedennia testuvannia fakhovykh znan i umin uchyteliv pochatkovykh klasiv pid chas sertyfikatsii pedahohichnykh pratsivnykiv u 2020 rotsi [Report on testing the professional knowledge and skills of primary school teachers during the certification of teachers in 2020]*. Kyiv, 40 p. Retrieved from: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2020/12/NT_2020-Zvit.pdf [in Ukrainian].
4. Ministry of Education and Science of Ukraine (2021). Pidsumky sertyfikatsii: pilotnyi proiekt otrymuie 12 baliv [Certification results: the pilot project receives 12 points]. *Osvita Ukrainy*, no. 50. Retrieved from: <https://sqe.gov.ua/pidsumki-sertifikatsii-pilotnyi-proie/> [in Ukrainian].
5. Verkhovna Rada of Ukraine (2017). Pro osvitu: Zakon Ukrainy vid 5 veresnia 2017 r. № 2145-VIII [On education: Law of Ukraine of September 5, 2017 № 2145-VIII]. *Holos Ukrainy*, no. 178–179, pp. 10–22 [in Ukrainian].
6. Verkhovna Rada of Ukraine (2020). Pro povnu zahalnu seredniu osvitu: Zakon Ukrainy vid 16 sichnia 2020 r. № 463-IX (u redaktsii vid 24 lystopada 2021 r.) [On complete general secondary education: Law of Ukraine of January 16, 2020 № 463-IX (as amended on November 24, 2021)]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> [in Ukrainian].
7. Ministry of Economic Development, Trade and Agriculture of Ukraine (2020). Pro zatverdzhennia profesiinoho standartu za profesiiami “Vchytel pochatkovykh klasiv zakladu zahalnoi serednoi osvity”, “Vchytel zakladu zahalnoi serednoi osvity”, “Vchytel z pochatkovoї osvity (z dyplomom molodshoho spetsialista)”: Nakaz Ministerstva rozvytku ekonomiky, torhivli ta silskohospodarskoho hospodarstva Ukrainy vid 23 hrudnia 2020 r. № 2736 [On approval of the professional standard for the professions “Primary school teacher of general secondary education”, “Teacher of general secondary education”, “Primary education teacher (with a diploma of junior specialist)”: Order of the Ministry of Economic Development, Trade and Agriculture of Ukraine of December 23, 2020 № 2736]. Retrieved from: <https://www.me.gov.ua/Files/GetFile?lang=uk-UA&fileId=22daac6a-f0db-4de0-8d49-47aa6b2ecb99> [in Ukrainian].
8. Ministry of Education and Science of Ukraine (2010). Pro zatverdzhennia Typovoho polozhennia pro atestatsiiu pedahohichnykh pratsivnykiv: Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 6 zhovtnia 2010 r. № 930 [On approval of the Standard Regulations on Attestation of Teachers: Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine of October 6, 2010 № 930]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1255-10#Text> [in Ukrainian].
9. Cabinet of Ministers of Ukraine (2018). Pro zatverdzhennia Polozhennia pro sertyfikatsiiu pedahohichnykh pratsivnykiv: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 27 hrudnia 2018 r. № 1190 [On approval of the Regulation on certification of pedagogical workers: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of December 27, 2018 № 1190]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1190-2018-п#Text> [in Ukrainian].
10. Tsiuman, T. (ed.) (2018). *Kodeks bezpechnoho osvitnoho seredovyscha: metodychnyi posibnyk [Code of safe educational environment: methodical manual]*. Kyiv, 56 p. Retrieved from: https://childfund.org.ua/Uploads/Files/books_pdf/KBOS_book.pdf [in Ukrainian].

Starodubtseva K. V. Certification of teachers: regional aspect of implementation

The article highlights the essence of the concept of “certification” as a new procedure for external independent evaluation of teachers’ professional activities. It is noted that in the period of reforming modern education it is important to find talented teachers, motivate them to continuous professional development, and the tool of such a search is certification. The process of changes in the period of pilot certification in the form of organization and conduction of three stages: external evaluation of professional competencies of a teacher, which is carried out through the independent testing, the self-assessment and the study of practical experience. The participants of the pilot project of teachers’ certification were primary school teachers. It is marked that participation in certification is involvement in a safe educational environment for the assessment of professional competencies, in accordance with the law, this procedure is voluntary. Some conditions of certification are highlighted.

The results of the implementation of this procedure for the last three years in the regional context are presented. The dynamics of participation of pedagogical workers in certification from 2019 to 2021 is analyzed in the work. At the same time, the target groups were interviewed, namely, participants and certification experts. Attention is drawn to the importance of creating strong expert communities. Prospects for further introduction of certification of pedagogical workers in general secondary education institutions are outlined.

Based on the study of this problem, the need to determine the pedagogical conditions that will contribute to the successful completion of all stages of teacher certification is highlighted.

Key words: certification, certification of pedagogical workers, external evaluation, professional development, professional competencies.

УДК 371.13:378.015

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.85.41>

Стечкевич О. О.

МЕТОДИЧНА СИСТЕМА ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

У статті обґрунтовано педагогічні умови формування системи інформаційно-комунікаційних компетентностей майбутнього вчителя, зокрема: 1) єдності спрямування змісту інформаційно-комунікаційних компетентностей майбутнього вчителя в сукупності теоретичного, практичного, евристичного та мотиваційного складників навчання; 2) моделювання когнітивних процесів на базі належного сприйняття й активізації мотиваційної та емоційно-вольової галузей, а також розмаїття форм подання інформативних завдань (дослідження інформаційних об'єктів, здійснення творчих вебпроектів і прикладних завдань); 3) наступності змісту інформаційно-комунікаційної підготовки та варіативних методів здійснення педагогічних та освітніх завдань; 4) особистісно орієнтованого підходу до визначення змісту інформаційно-комунікаційної підготовки, що дає змогу краще розкрити та всебічно розвинути особистість майбутнього педагога, сформувати основи для самореалізації та активності індивіда, а також передбачає розроблення ситуацій продуктивної навчальної взаємодії на основі готовності до професійної інформаційно-комунікаційної діяльності; 5) актуалізації базових навчальних елементів інформаційно-комунікаційної підготовки з подальшим теоретичним узагальненням структурних одиниць, що показує їхню суть, єдність та наголошує на інтеграції в контексті інтелектуального й особистісного поступу студентів із метою формування системи інформаційно-комунікаційних технологій компетентностей у майбутнього вчителя. Визначено принципи та положення, які лежать в основі системи інформаційно-комунікаційних компетентностей майбутнього вчителя, зокрема: а) удосконалення структуризації та добору змісту, методів, організаційних форм і засобів інформаційно-комунікаційної підготовки, що відповідають завданням підготовки мобільного вчителя; б) інтеграція в оволодінні блоками спеціальних та загальних інформатичних знань і вмінь та достатній рівень мобільності; в) принцип прагматичності; г) різнобічність, яка передбачає застосування засобів інформаційних технологій; ґ) системність, яка вимагає розроблення неперервного, зв'язаного, єдиного, цілісного процесу інформаційно-комунікаційної підготовки, що здійснюється впродовж усього періоду навчання та втілюється через інтегрування навчального змісту й методів теоретичних і практичних предметів інформаційно-комунікаційного спрямування, самостійних навчальних і науково-дослідних дій.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, інформаційно-комунікаційні компетентності, система, методична система, формування, майбутні вчителі, педагогічні умови, принципи, положення.

У концепції впровадження медіаосвіти в Україні сказано: “Медіа потужно й суперечливо впливають на освіту молодого покоління, часто перетворюючись на провідний чинник його соціалізації, стихійного соціального навчання, стають засобом дистанційної та джерелом неформальної освіти” [3, с. 1]. Теорія навчання в умовах інформатизації освіти має своєю метою розкриття, розвиток і реалізацію інтелектуального потенціалу індивіда за умови забезпечення педагогічного впливу, спрямованого на досягнення освітніх цілей, які визначаються необхідністю інтенсифікації процесів інтелектуального розвитку майбутнього члена інформаційного суспільства. Ці цілі здійсненні найбільш ефективно в разі використання інформаційних технологій.

Загалом наше століття визначається як інформаційне суспільство, для якого характерні такі риси: зростання ролі інформації та знань у житті суспільства; збільшення частки інформаційних комунікацій, продуктів і послуг у валовому внутрішньому продукті; створення глобального інформаційного простору, який забезпечує ефективну інформаційну взаємодію людей, їх доступ до світових інформаційних ресурсів та задоволення їхніх потреб щодо інформаційних продуктів і послуг [2, с. 51]. Метою сучасної освіти є розвиток тих здібностей особистості, які потрібні їй самій і суспільству, включення її соціально-ціннісної активності, а також забезпечення можливостей ефективної самоосвіти (зокрема, підвищення кваліфікації) за межами інституціалізованих освітніх систем. Тому вдосконалення методології і стратегії структуризації та добору змісту, методів, організаційних форм і засобів ІТ-підготовки, що відповідають завданням підготовки